

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko - správní

Historický vývoj správního soudnictví
a správní soudnictví v ČR

Pavλίna Kánská

Bakalářská práce
2010

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav veřejné správy a práva
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavčina KÁNSKÁ**

Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**

Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**

Název tématu: **Historický vývoj správního soudnictví a správní soudnictví v ČR**

Zásady pro vypracování:

Práce se zaměří na nástin historického vývoje správního soudnictví v ČR v letech 1918 až 1989. Bude poukázán i současný vývoj. V práci bude provedena analýza právní úpravy a zaměří se na činnost správního soudnictví.

Práce bude obsahovat:

- historický vývoj správního soudnictví
- současný vývoj správního soudnictví
- analýzu právních úprav se zaměřením na činnost správního soudnictví

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- MALÝ, Karel, et al. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. Praha : LINDE, a.s., 1997. 572 s. ISBN 80-7201-045-X.
PÍTROVÁ, Lenka, POMAHÁČ, Richard. Evropské správní soudnictví. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 1998. 343 s. ISBN 80-7179-183-0.
POLIÁN, Milan. Správní právo hmotné : výtah ze zvláštní části. 1. vyd. Praha : PROSPEKTRUM s.r.o., 1998. 304 s. ISBN 80-7175-069-7.
SCHELLE, Karel. Kapitoly z dějin státní správy. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1992. 165 s. ISBN 80-210-0493-2.
SCHELLE, Karel. Vývoj veřejné správy v letech 1848-1990. 2. vyd. Praha : EUROLEX BOHEMIA, s.r.o., 2005. 429 s. ISBN 80-86861-66-X.
VLČEK, Eduard, SCHELLE, Karel. Právní dějiny : státy střední a východní Evropy. 1. vyd. Brno : Doplněk, 1998. 432 s. ISBN 80-7239-019-8.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Milan Krupař**
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce: **30. června 2009**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Ing. Robert Baťa, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 17. července 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Hlušicích dne 15. 4. 2010

Pavλίna Kánská

Poděkování

Toto cestou bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce JUDr. Milanu Krupařovi za cenné rady, které mi napomohly při tvorbě této bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině za klid a podporu při studiu.

Anotace

Ve své bakalářské práci se věnuji problematice správního soudnictví. V úvodní části se zabývám podstatou a prameny správního soudnictví. Dále popisuji historický vývoj správního soudnictví a v základních bodech současnou úpravu. Zaměřuji se na činnost Nejvyššího správního soudu v Brně. Na závěr srovnávám historický vývoj se současnou úpravou správního soudnictví.

Klíčová slova

správní soudnictví, správní právo, soudní řád správní, Nejvyšší správní soud

Title:

Historical Development of the Administrative Justice and the Administrative Justice in the Czech Republic

Annotation

In my bachelor thesis I am dealing with the dilemma of the administrative justice. In the introductory section I am concerned with the principle and origins of the administrative justice. The thesis continues in discription of the historical development of the administrative justice and current situation in base points. I am concentrated on activity of The supreme administrtive court in Brno. I am compared the historical development with the present.

Key words

administrative justice, administrative law, code of administrative justice, The supreme administrative court

Obsah

Úvod	8
1 Podstata správního soudnictví.....	9
1.1 Pojem správní soudnictví.....	9
1.2 Prameny správního soudnictví.....	11
2 Historický vývoj správního soudnictví.....	12
2.1 Správní soudnictví před vznikem Československé republiky	12
2.2 Správní soudnictví 1918-1938	13
2.2.1 Zákon č. 164/1937 Sb. Národního shromáždění o nejvyšším správním soudě	15
2.2.2 Vyhláška č. 191/1937 Sb. vlády republiky Československé	17
o jednacím řádu pro nejvyšší správní soud.....	17
2.3 Správní soudnictví v období Protektorátu	18
2.4 Správní soudnictví 1945 – 1952	20
2.5 Správní soudnictví 1953 – 1989	21
3 Současná úprava správního soudnictví.....	23
3.1 Soudní správní řád.....	24
3.2 Pravomoc soudů.....	25
3.3 Příslušnost soudů.....	26
3.4 Nejvyšší správní soud.....	27
3.4.1 Skladba Nejvyššího správního soudu	28
3.4.2 Plénum Nejvyššího správního soudu.....	29
3.4.3 Soudcovská rada Nejvyššího správního soudu	30
3.4.4 Správa Nejvyššího správního soudu.....	31
3.4.5 Organizační struktura Nejvyššího správního soudu	32
3.4.6 Činnost Nejvyššího správního soudu v letech 2003 –2009	33
3.5 Krajské soudy.....	37
3.6 Správní soudnictví podle občanského soudního řádu	37
3.7 Zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.....	38
4 Porovnání historického správního soudnictví.....	40
se současnou úpravou	40
Závěr	41
Rejstříkové značky.....	42
Seznam použitých zdrojů.....	43
Seznam tabulek	44
Seznam grafů	44
Seznam obrázků.....	45
Seznam příloh	45
Přílohy	46

Úvod

V této práci se zaměřím na nástin historického vývoje správního soudnictví s poukázáním na současný vývoj. Správní soudnictví vždy bylo předmětem vysokého zájmu, protože zde dochází k propojení justice s veřejnou správou.

V první kapitole vysvětlím podstatu správního soudnictví pomocí definice zakotvené v Listině základních práv a svobod a definic vyřčených několika významnými autory publikací týkajících se správního soudnictví. Dále chronologicky seřadím základní prameny správního soudnictví.

V druhé kapitole nastíním historický vývoj správního soudnictví. Rozdělím ho na pět etap dle významných událostí, které ovlivnily celkový vývoj naší společnosti: období před vznikem Československé republiky, období 1918 – 1938, období Protektorátu Čechy a Morava, období 1945 – 1952 a období 1953 – 1989. První zlomovou událostí byl vznik Československé republiky v roce 1918, k dalším zvrátům ve vývoji správního soudnictví došlo po obsazení Čech a Moravy německým vojskem a vznik Protektorátu Čechy a Morava, po ukončení druhé světové války, po zániku správního soudnictví v roce 1953 a samozřejmě pád komunistického režimu v roce 1989.

Ve třetí kapitole analyzuji současný vývoj správního soudnictví a poukážu na činnost Nejvyššího správního soudu od jeho vzniku v roce 2003 doposud. Dále se zaměřím na jeho strukturu, správu a hospodaření.

Ve čtvrté kapitole porovnáám v základních bodech správní soudnictví ve výše zmíněných obdobích se současnou úpravou.

Cíle:

- I. Uspořádání pramenů správního soudnictví dle historie**
- II. Analýza historického vývoje správního soudnictví**
- III. Současná právní úprava**
- IV. Komparace historického správního soudnictví se současnou úpravou**

1 Podstata správního soudnictví

Výkon soudnictví vždy patřil k nejdůležitějším funkcím státu. Hlavním úkolem soudů je poskytovat ochranu práva zákonným způsobem. Právo na soudní ochranu je zakotveno i v nejdůležitějších mezinárodních právních dokumentech, ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Z českých ústavních dokumentů to je především Listina základních práv a svobod. Protože soudy plní významné funkce každého právního státu, jsou významnou součástí státního mechanismu. Postavení soudů a soudců je zakotveno v Ústavě České republiky v hlavě čtvrté. Mimo jiné čl. 81 říká, že „soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy“. V následujícím článku je zdůrazněno, že „soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat. Soudce nelze proti jeho vůli odvolat nebo přeložit k jinému soudu, výjimky vyplývající zejména z kárné odpovědnosti stanoví zákon. Funkce soudce je neslučitelná s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu ani s jakoukoli funkcí ve veřejné správě, zákon stanoví, se kterými dalšími činnostmi je výkon soudcovské funkce neslučitelný“.

Soudnictví podle toho, jaké se v jejich rámci uplatňují státní funkce, rozlišujeme na civilní, trestní, správní a ústavní.

1.1 Pojem správní soudnictví

Správní soudnictví zajišťuje přezkoumávání rozhodnutí vydaných správními orgány ve správním řízení, čímž se stává prostředkem ochrany před nezákonnými rozhodnutími veřejné správy. V Listině základních práv a svobod je v čl. 36 odst.2 zakotveno, „kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny“.

Hácha např. říká, že o správním soudnictví lze sotva "povšechně říci něco přesnějšího, než že jde tu o pronikání veřejné správy tradičními metodami soudnictví, takže snad lze mluvit o judicializaci správy."¹

¹ Hácha, E. Správní soudnictví. Slovník veřejného práva československého, Sv. IV, Brno, 1938, str. 590

Hoetzel říká, že *"smysl právního řádu moderního státu je především v tom, aby se občanovi dostalo ochrany proti úřadům"*. Vidí správní soudnictví jako zařízení zaručující *"dobré aplikování norem veřejného práva"*.²

Macur navazuje svým způsobem na předválečné autory, když tvrdí, že *"pojetí správního soudnictví, které jediné považujeme za správné, vychází z názoru, že jde o soudnictví v plném slova smyslu, jehož organizace, povaha a metody činnosti nejsou modifikovány správními prvky. Podstata a funkce soudnictví, které se v průběhu historického vývoje konstituovalo jako optimální forma právní ochrany subjektivních práv jsou podle tohoto názoru vnitřně jednotné. Pojem správní soudnictví vyjadřuje pouze zvláštní zaměření tohoto druhu soudnictví na řešení sporů vznikajících v oblasti správně právních vztahů v souvislosti s rozhodováním správních orgánů"*.³

Filip spatřuje ve správním soudnictví *"formu soudní kontroly rozhodování na úseku výkonu správy"* založenou na tom, *"že o zásazích správních orgánů do postavení fyzických a právnických osob nerozhoduje jiný, nadřazený správní orgán, nýbrž soud nebo nějaký kvazisoudní orgán, který postupuje metodami soudnictví a je na správních orgánech nezávislý"*.⁴

Mazanec říká: *"Za nejpříjemnější definici považujeme tu, která vymezuje správní soudnictví jeho funkcí jako jeden z nástrojů k nastolení a udržení rovnováhy mezi mocí soudní a mocí výkonnou a do značné míry také mezi mocí soudní a mocí zákonodárnou"*.⁵

Nelze si nepovšimnout, že všichni autoři, kteří definovali správní soudnictví, vyzdvihují vztah administrativy a justice.

² Hotzel, J. Československé správní právo. Část všeobecná. 2. vydání. Praha. 1937, str. 403 - 404

³ Macur, J. Správní soudnictví. Brno. 1986, str. 124

⁴ Filip, J. a kol. Základy státovědy. Brno. 1994, str. 205

⁵ Mazanec, M. Správní soudnictví. Praha. 1996, str. 14

1.2 Prameny správního soudnictví

V této podkapitole jsou chronologicky seřazeny základní zákony, které ovlivnily historickou i současnou úpravu správního soudnictví v České republice.

Tabulka 1: Prameny správního soudnictví

Období	Prameny správního soudnictví
Před vznikem ČSR	<ul style="list-style-type: none"> - zákon č. 36/ex 1876 ř. z., o správním soudním dvoru
1918 - 1938	<ul style="list-style-type: none"> - zákon č. 3/1918 Sb. z. a n., o nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů - Ústava 121/1920 - zákon č. 164/1937 Sb. Národního shromáždění o nejvyšším správním soudě - vyhláška č. 191/1937 Sb. vlády republiky Československé o jednacím řádu pro nejvyšší správní soud
Protektorát	<ul style="list-style-type: none"> - zákon č. 75/1939 Sb. z. a n. - říšský zákon RGB1. I, s. 485
1945 - 1952	<ul style="list-style-type: none"> - Ústava 150/1948 - zákon č. 166/1949 Sb., o sídle správního soudu - ústavní zákon č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře - zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře
1953 - 1989	<ul style="list-style-type: none"> - Ústava 100/1960
1989 - 2002	<ul style="list-style-type: none"> - čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod - Ústava ČR 1/1993 - zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní - zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů
2003 - doposud	<ul style="list-style-type: none"> - zákon č. 192/2003 Sb., změna zákona o soudech a soudcích - z. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

[Zdroj: vlastní]

2 Historický vývoj správního soudnictví

2.1 Správní soudnictví před vznikem Československé republiky

Počátky na našem území je třeba hledat již v rakousko-uherské monarchii. V průběhu šedesátých a sedmdesátých let devatenáctého století se podařilo vybudovat orgány kontroly dodržování zákonnosti při rozhodování orgánů státní správy a územní samosprávy. Na základě ustanovení prosincové ústavy z roku 1867 byl zřízen Říšský soud, který, sice ve velmi omezené míře, působil i v oblasti správního soudnictví. Ale až 22. října 1875 byl aktivován ve Vídni Správní soudní dvůr, Verwaltungsgerichtshof, zákonem č. 36/ex 1876 ř. z., o správním soudním dvoru (v literatuře zpravidla označován jako „říjnový zákon“), a první jednání proběhlo v červenci 1876 pod předsednictvím prvního prezidenta soudu barona Stählina. Autorem zákona byl vysoký úředník ministerstva „kultu a vyučování“ Karl von Lemayer (později se stal členem soudu a jeho senátním prezidentem).⁶

Obrázek 1:
Správní soudní
dvůr
Vídeň

Tento soud byl jediným správním soudem pro celé Předlitavsko. Správní soudnictví tedy bylo koncipováno jako koncentrované a specializované. V uherské části monarchie vznikly správní soudy později a na poněkud jiných principech, ne tak moderních. Byl příslušný pro rozhodování v těch případech, v nichž se osoba domnívala, že byla zkrácena na svých právech rozhodnutím nebo nařízením správního, státního, zemského, okresního nebo obecního orgánu. Muselo ale vždy dojít ke skutečnému porušení stěžovatelových práv, jejich ohrožení nebylo podkladem pro řízení před správním soudním dvorem. Tento Správní soudní dvůr byl příslušný pro rozhodování o negativním kompetenčním konfliktu mezi zemským zastupitelstvem a státními úřady, dále pro spolkové záležitosti, záležitosti týkající se obecních voleb, pro určení vyučovacího jazyka v obecních školách, spory o vojenské taxy, nároky úředníků ministerstva zemské obrany z jejich služebního poměru a většinu trestních věcí policejních.⁶

⁶ Schelleová, I a kol. Organizace soudnictví a právní služby. Brno. 2006, str. 50

Řízení bylo ústní a veřejné, veřejnost mohla být vyloučena pouze z důvodů mravnosti a veřejného pořádku. Každý měl povinnost v řízení před Správním soudním dvorem být zastupován advokátem.

Správní soudní dvůr se skládal z prezidenta (první prezident soudu byl baron Stählin), potřebného počtu předsedů senátu a soudních radů. Funkce byla na rozdíl od Říšského soudu placená. Členy jmenoval císař na návrh ministerského rady.

2.2 Správní soudnictví 1918-1938

Po recepci soudní soustavy habsburské monarchie zůstalo organizační členění i personální obsazení soudů téměř beze změn. Po 28. říjnu 1918 začaly soudy vyhlašovat svá rozhodnutí jménem republiky

a pokračovaly ve své činnosti. Novinkou bylo zřízení Nejvyššího soudu (od roku 1919 měl sídlo v Brně), který stál nad soustavou civilních a trestních soudů, a Nejvyššího správního soudu jako počátek zamýšlené soustavy správního soudnictví. Poměrně široká byla i skupina specializovaných soudů. Patřily do ní živnostenské soudy a rozhodčí komise pro některé spory z oblasti pracovního práva. Zvláštním typem soudu byly Státní soud (zřízen roku 1923) a kmetské soudy příslušné pro věci tiskové.

Obrázek 2: Velký státní znak ČSR

V roce 1928 došlo ke sjednocení celé soudní organizace v Československu. Sborovými soudy první instance byly krajské soudy, druhou instanci tvořily vrchní soudy. Okresní soudy pro civilní i trestní věci představovali samosoudci.⁷

Československý stát v den svého vzniku 28. října 1918 převzal recepční normou celý rakouský a uherský systém veřejné správy a právní řád. Správního soudnictví se však netýkal. Přesto se Československá republika nechala inspirovat rakouským modelem, a tak byl schválen 2.11.1918 zákon č. 3/1918 Sb. z. a n., o nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů, známý také jako „zákon listopadový“. Zákon nabył účinnosti dne 4.11.1918.⁸

⁷ Malý, K. a kol. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. Praha. 2003, str. 403-404

⁸ Schelleová, I a kol. Organizace soudnictví a právní služby. Brno. 2006, str. 51

Nejvyšší správní soud se sídlem v Praze se skládal z prvního prezidenta, z druhého prezidenta, ze 4 senátních prezidentů, 20 radů nejvyššího správního soudu a z potřebného počtu tajemníků, sil kancelářských, pomocných a sluhovských.

Časově prvním prezidentem soudu (jeho předsedou) se stal jeden z „mužů Října“ a člen Maffie, významný český politik, poslanec Říšské rady a poté senátní prezident vídeňského soudu Ferdinand Pantůček (1863 – 1925).

Obrázek 3:
Ferdinand
Pantůček

Druhým prezidentem (místopředsedou soudu) se stal Emil Hácha (1872 – 1945), jeden z historicky nejvýznamnějších českých administrativistů (a současně jedna z tragických postav novodobé české historie, která na svou rehabilitaci stále čeká), před rokem 1918 rada vídeňského soudu. Není bez zajímavosti, že Pantůček musel prosadit dokonce pohružkou své rezignace Háchovo jmenování proti snahám vlády obsadit místo druhého prezidenta osobností politickou. Po Pantůčkově smrti v roce 1925 byl Hácha prezidentem Masarykem jmenován prvním prezidentem soudu a zůstal jím až do své volby „státním prezidentem“ okleštěné „druhé republiky“ (v listopadu 1938). Literatura často zdůrazňuje, že československé správní soudnictví bylo organizačně vybudováno podle rakouského vzoru. Ve skutečnosti to byl jen faktický stav; Pantůčkovy a Háchovy představy byly jiné. Ústava z roku 1920 totiž předpokládala, že československé správní soudnictví bude vytvořeno podle severoněmeckého (pruského) vzoru a že v nižších instancích budou ve věcech práv a povinností v oborech veřejné správy rozhodovat zvláštní správní senáty zřízené v okresech a župách. Skládat se měly z profesionálního úředníka a z občanských přísedících, volených okresními výbory. Teprve v nejvyšší instanci měl rozhodovat, a to pouze o otázkách zákonnosti, Nejvyšší správní soud.

Obrázek 4:
Emil Hácha

K provedení tohoto ústavního záměru byl současně s Ústavou v roce 1920 připraven a přijat zákon č. 158/1920 Sb. z. a n., o správním soudnictví u úřadů okresních a župních. Ten však nikdy nenabyl, zřetelně pro politickou nevěli a neshody, účinnosti.

Nezřízení těchto nižších stupňů správního soudnictví se pak podepsalo na neúměrném zatížení Nejvyššího správního soudu, kde již v polovině dvacátých let trvale převyšoval počet nových věcí možnosti jejich vyřizování; řízení se tak postupně protahovalo až na několik let

a nepomohlo postupné zvyšování počtu soudců (z původních 26 soudců až na přibližně padesát v době zániku svobodného Československa).

Ani větší novela z roku 1937, jejíž přílohou byl první oficiální český text říjnového zákona, nepřinesla nápravu. Nejvyšší správní soud byl v letech tzv. první republiky pracovištěm evropské právní úrovně. Jeho činnost je dostatečně zřejmá ze sbírek jeho rozhodnutí. Největšího významu dosáhla oficiální sbírka nálezů Nejvyššího správního soudu, podle svého uspořadatele, senátního prezidenta Nejvyššího správního soudu Josefa V. Bohuslava známá jako „Bohuslavova sbírka“. V ní vyšlo od roku 1918 do roku 1948 ve dvou řadách (administrativní a finanční, v literatuře „Boh. A., Boh. F.“) několik desítek tisíc nálezů. Z nich přinejmenším šestina je dodnes aktuální; kompletní sbírka však je obtížně dostupná a v současné době známá jen z výběrů, naštěstí i aktuálně vycházejících tiskem a zařazovaných i do počítačových právních informačních databází.⁹

2.2.1 Zákon č. 164/1937 Sb. Národního shromáždění o nejvyšším správním soudě¹⁰

Tato novela byla schválena dne 16.června1937 a nabyla účinnosti dne 3.července1937. Sídlem nejvyššího správního soudu zůstává nadále Praha. Členy nejvyššího správního soudu byli první prezident, druhý prezident, senátní prezidenti a senátní radové nejvyššího správního soudu. Členové nejvyššího správního soudu byli hodností a platem postaveni na úroveň členů nejvyššího soudu obdobného služebního postavení. Jmenoval je na návrh vlády prezident republiky. Alespoň dvě pětiny těchto členů musely být způsobilé k výkonu soudcovského úřadu.

Nejvyššímu správnímu soudu byl přidělen potřebný počet pomocných referentů, vedoucích a ostatních sil sekretariátu, dále zaměstnanců účetní a kancelářské služby, kancelářské pomocné služby a zřízenecké služby.

⁹http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&base_tre_id=0&base2_tre_id=0&tre_id=107&menuactive=%3bml112%3b&art_id=4

¹⁰Zákon č. 164/1937 Sb. Národního shromáždění o nejvyšším správním soudě

Pomocní referenti se vybírali z řad práv znalých osob na dobu potřeby, nejdéle však na tři roky. Úředníci státních správních úřadů byli povinni přijmout službu pomocných referentů. Ostatní osoby se mohly stát pomocnými referenty jen se svým souhlasem. Pomocní referenti měli za úkol připravovat zprávy a návrhy pro jednání soudu v senátech, vykonávat konceptní práce a zastávat zapisovatelské funkce. Při poradách senátu jim příslušel poradní hlas.

Pomocní referenti museli být při výkonu své funkce samostatní a nezávislí a měli zákaz vykonávat jiné placené funkce. Po dobu své funkce měli stejné všeobecné služební povinnosti jako členové nejvyššího správního soudu. Podléhali disciplinární pravomoci jako členové tohoto soudu.

První a druhý prezident nejvyššího správního soudu nesměli být po dobu své činnosti zvoleni do Národního shromáždění. Všeobecně pro ně platily předpisy platné pro soudce.

Nejvyšší správní soud jednal a rozhodoval zpravidla v senátech složených z předsedy a čtyř členů nejvyššího správního soudu o přípravných opatřeních nebo mezitímních rozhodnutích, o sporech o veřejné dávky a o náhradu nákladů, jež vznikly provedením správního řízení, zahrnující náklady vzniklé úřadu nebo jeho orgánu, nepřesahuje-li předmět sporu, částku 1000 Kč a v době do konce roku 1942 částku 1500 Kč, o věcech, jež stanovil všeobecně na určitou dobu k návrhu shromáždění všech členů nejvyššího správního soudu vlada nařízením. Nařízení vydaná podle tohoto ustanovení předložila vlada do 14 dnů ode dne vyhlášení oběma sněmovnám Národního shromáždění. Pokud je některá sněmovna odmítla schválit, pozbyly platnosti ode dne usnesení a vlada to musela bezodkladně vyhlásit ve Sbírce zákonů a nařízení.

2.2.2 Vyhláška č. 191/1937 Sb. vlády republiky Československé o jednacím řádu pro nejvyšší správní soud¹¹

První prezident měl za úkol řídit a vykonávat dozor nad veškerými pracemi nejvyššího správního soudu. Určoval pořádek, ve kterém se stížnosti vyřizovali, sestavoval senáty a dbal, aby byly pokud možno stálé. Všichni členové soudu tvořili plenární shromáždění nejvyššího správního soudu. Předsedal jim první prezident a je-li nepřítomen, člen soudu podle služebního pořadí nejstarší.

Plenární shromáždění se usnášelo o změnách jednacímho řádu, jednalo, jak používat zákony a jednacím řád, volilo členy a náhradníky ústavního soudu z členů nejvyššího správního soudu. Svolával ho první prezident a mohlo platně jednat, pokud byla přítomna alespoň polovina všech členů soudu. Pro každé jednání byl určen referent a koreferent, kteří podávali návrhy písemně alespoň osm dní před jednáním. Většinou byly návrhy sestavovány tak, aby bylo možné hlasovat „ano“ či „ne“. Členové soudu, kromě předsedy, který hlasoval naposled, hlasovali podle služebního pořadí, začínal nejstarší. Hlasování se neodůvodňovalo a každý byl povinen hlasovat. Pro platnost usnesení byla potřeba nadpoloviční většina hlasů. Nebyla-li při hlasování pro žádný návrh nadpoloviční většina hlasů, hlasovalo se znovu. V některých situacích musely být návrhy rozděleny na několik otázek. Každý člen soudu mohl svůj hlas odvolat, dokud nebylo konečně rozhodnuto.

O zavedení přípravného řízení se rozhodovalo neveřejně v senátu složeném z předsedy a dvou přísedících. Řízení mohlo být zastaveno pokud byla stížnost odvolána před zavedením přípravného řízení nebo usnesením soudu. Žádosti, aby o stížnosti, o které bylo již zavedeno přípravné řízení, nebylo zatím rozhodováno, bylo vyhověno, pokud s tím souhlasili všichni účastníci. Pokud do jednoho roku nebyl podán návrh o pokračování v řízení nebo prodloužení klidu řízení, řízení bylo zastaveno. Jakmile bylo ukončeno přípravné řízení, věc byla podstoupena k veřejnému ústnímu líčení.

¹¹Vyhláška č. 191/1937 Sb. vlády republiky Československé o jednacím řádu pro nejvyšší správní soud

Před zahájením veřejného ústního líčení byli povinni advokáti a zmocněnci úřadů, korporací a obcí prokázat své oprávnění k zastupování. Nejprve referent přednesl zprávu o podstatném skutkovém stavu a důvody, o něž se stížnost opírala.

V této zprávě nesměl být projeven žádný náhled o tom, jak by mělo být rozhodnuto. Po referentově zprávě předseda udělil slovo stěžovatelově advokátovi, popřípadě i samotnému stěžovateli. Poté promluvil zmocněnec žalovaného úřadu. Zapisovatel psal o celém líčení protokol, včetně podaných námitek a návrhů. V průběhu celého sezení byl předseda pověřen výkonem policie a měl nestarosti klid a pořádek v průběhu líčení. Po ukončení se všichni členové soudu, kteří byli přítomni celému ústnímu líčení, radili a usnášeli o nálezu.

2.3 Správní soudnictví v období Protektorátu

Na základě ultimativně vynuceného souhlasu prezidenta republiky Emila Háchy a rozhodnutí Hitlera německá armáda v noci ze 14. na 15. března a během 15. března obsadila území Čech a Moravy. Výnosem ze dne 16. března 1939 byl zřízen „Protektorát Čechy a Morava“. Norma byla otištěna ve Sbírce zákonů a nařízení (č. 75/1939), aniž byla jakýmkoli způsobem akceptována některým z dosavadních nejvyšších státních orgánů. Výnos byl rovněž zveřejněn v říšském zákoníku (RGB1. I, s. 485).¹²

Obrázek 5:
Větší státní znak
Protektorátu

Nově vzniklý útvar nemohl samostatně vystupovat v zahraničních vztazích, s výjimkou vyslance v Berlíně. Říše převzala veškeré mezinárodní záležitosti. Protektorát neměl právo na vlastní vojenskou obranu, ta mu byla poskytována Německem. Dále říše převzala dohled nad poštou, dopravou a spoji. Říše si vyhradila převzít kdykoli i další správní obory.¹³

¹² Malý, K. a kol. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. Praha. 2003, str. 463-464

¹³ Malý, K. a kol. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. Praha. 2003, str. 465-466

Období protektorátu patří ke stinným stránkám činnosti soudu. Jeho rozhodovací činnost se často dotýkala protižidovských zákonů, na druhé straně, díky omezení pravomocí soudu a díky spisové odluce s Německou říší, se podstatnou část nedodělků z předválečných let podařilo vyřídit, takže do poválečných let vstupoval Nejvyšší správní soud spisově (archivy vypovídají o tom, že i personálně) očištěn.

Nejvyšším orgánem výkonné moci se stala protektorátní vláda, která sice vydávala prováděcí předpisy pro státní správu, ale prakticky tuto činnost ovládali nacisté prostřednictvím Úřadu říšského protektora, neboť každé nařízení a rovněž všechny vyhlášky, výnosy, oběžníky a pokyny vydávané protektorátní vládou byly schvalovány říšským protektorem. V období okupace sice nedošlo ke zrušení ministerstva spravedlnosti, do jehož kompetence spadalo soudnictví a vězeňství, ale jeho působnost byla značně omezena. Protektorátní ministerstvo spravedlnosti nepostihly závažnější organizační změny. I když bylo pod značným tlakem německé okupační správy, z hlediska organizace a činnosti vycházelo z příslušných právních předpisů první republiky. Přidělený úředník okupační správy měl sledovat a koordinovat činnost ministerstva s německými úřady. Funkci ministra spravedlnosti zastával po celou dobu protektorátu JUDr. Jaroslav Krejčí. V organizaci soudnictví platila příslušnost protektorátních soudů pro české obyvatelstvo a říšskoněmeckých soudů pro říšskoněmecké státní příslušníky.¹⁴

Těmto soudům podléhali i občané protektorátu, neboť jurisdikce nacistických soudů byla prakticky neomezena.

¹⁴ Výnos ministra spravedlnosti č. 15.863 ze dne 15.4.1939 k provedení Dohody o převedení soudnictví z 19.12.1938, č. 31/1939 Sb. z. a n. Nařízení o německém soudnictví v Protektorátu Čechy a Morava ze dne 14.4.1939, Čl. I § 7: „*Německé soudnictví v protektorátu Čechy a Morava jest proti soudům protektorátu výlučné, pokud nic odchylného není ustanoveno*“.

2.4 Správní soudnictví 1945 – 1952

Pro protahující se problémy s personálním obsazením Správního soudu, nemohla být v roce 1945 jeho činnost obnovena v plné míře. I z důvodu, že v Bratislavě vyvíjel své aktivity „konkurenční“ Správní soud, který byl zřízen v období Slovenského štátu.

Obrázek 6:
Státní znak ČSR

Rozdělení kompetencí mezi oběma soudy zůstalo až do roku 1949 nejasné a bylo definitivně vyřešeno přenesením sídla soudu do Bratislavy (zákon č. 166/1949 Sb.). To bylo ovšem účelové řešení, přímo směřující k zániku soudu, o němž bylo politicky rozhodnuto záhy po Únoru 1948. Instituce „Správního soudu“ byla sice konstituována také ustanovením §137 Ústavy z 9. 5. 1948, ale bezprostředně po únorovém převratu z roku 1948 již bylo jasné, že nezávislá soudní kontrola veřejné správy a poskytování ochrany veřejným subjektivním právům občanů naprosto nemá v novém režimu místo.

Po tvrdých personálních čistkách v únoru 1948 a po penzionování „prvorepublikových“ soudců v červnu 1948 se stal pražský soud prakticky nefunkční, některé jeho senáty pro nedostatek soudců vůbec nemohly být sestaveny a záhy u soudu nebyl ani jediný předseda senátu; noví soudci jmenováni nebyli.

Dalším důsledkem byla nefunkčnost také soustavy satelitních soudů veřejného práva, personálně odvislých od Nejvyššího správního soudu (soudy patentový, kartelový, volební). Po přenesení sídla soudu do Bratislavy na podzim roku 1949 Správní soud fungoval ještě do konce roku 1952, ale jeho faktickou činnost v těchto letech nelze z českých archivních fondů bezpečně zjistit.

Ústavně bylo správní soudnictví likvidováno ústavním zákonem č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře, který nově upravil ústavní pasáže o soudech a tichou cestou vypustil ustanovení o správním soudu. Generální derogací § 18 zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře byly „všechny předpisy o správním soudu“ zrušeny. Jediným pozůstatkem veřejnoprávního soudnictví tak zůstalo soudnictví pojišťovací (upravené původně zákonem č. 221/1924 Sb. z. a n., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří), které se ovšem transformovalo do zvláštního řízení o opravných prostředcích proti rozhodnutím správních

orgánů a procesně se včlenilo do občanského soudního řádu k opravným prostředkům; v obecném povědomí postupně začalo být nazíráno jako zvláštní typ soudnictví ve věcech civilních.

2.5 Správní soudnictví 1953 – 1989¹⁵

1. ledna 1953 tedy skončila existence správního soudu v Československé republice. Nově vzniklá prokuratura převzala všechny funkce, typické pro prokuratury východního bloku. Byl to samostatný, na místních orgánech státní moci a správy a na ostatních orgánech státní správy nezávislý, jednotný, centralizovaný a monokratický orgán nejvyššího dozoru nad přesným prováděním a zachováním zákonů a jiných právních předpisů všemi ministerstvy a jinými úřady, soudy, národními výbory, orgány, institucemi jakož i jednotlivými osobami (§6 zákona č. 64/1952).

Generální prokurátor byl jmenován a odvoláván na návrh vlády prezidentem republiky. Byl odpovědný vládě.

Z prokuratury se stal jeden z hlavních článků zaměřený k prosazování třídních zájmů státu. Sice jí náležel všeobecný dozor nad dodržováním zákonnosti, avšak neměla moc zasahovat do běžné činnosti a posuzovat účelnost rozhodování subjektů.

Hlavními úkoly prokuratury bylo chránit nově vzniklý společenský řád a státní zřízení před jeho odpůrci a narušiteli, chránit bojeschopnost ozbrojených sborů, upevňovat velitelskou pravomoc, kázeň a pořádek, vychovávat občany k dodržování zákonů, pravidel socialistického soužití a k plnění občanských povinností.

¹⁵ Soukup, L. Příspěvky k vývoji právního řádu v Československu 1945-1990. Praha. 2003, str. 189-191

V rámci správního práva byla generálnímu prokurátorovi dána působnost upozorňovat úřady, národní výbory, orgány a instituce na zjištěné závady a dávat podnět k přezkoumávání rozhodnutí, která odporovala zákonu. Dále mu byl dán, do té doby v československém právu neexistující, institut všeobecného dozoru. Měl dozírat nad zachováním zákonnosti v administrativě úřadů, orgánů i jednotlivých úředních osob. K zajištění tohoto úkolu měla prokuratura tyto prostředky: protest proti rozhodnutí nebo opatření, jímž byl porušen zákon a upozornění na nezákonnost rozhodnutí, opatření nebo postupu.

Od roku 1964 prováděly obecné soudy přezkoumávání rozhodnutí jiných orgánů v civilním řízení podle občanského soudního řádu. Soud mohl napadené rozhodnutí potvrdit nebo zrušit, proti jeho rozhodnutí bylo přípustné pouze odvolání ve věcech důchodového zabezpečení. Pokud byla někdy připuštěna soudní kontrola i v jiných věcech než ve věcech důchodového zabezpečení, šlo vesměs o úpravy pouze dočasné a bez širšího významu. Týkaly se oblasti praktického života, především oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, celnictví, oblasti finančních záležitostí, energetiky, lesního hospodářství nebo letecké dopravy. Český zákonodárce musel tzv. negativní enumeraci formulovat poměrně dosti široce a zahrnout do ní i početná správní rozhodnutí z mnoha oblastí.

Snaha o obnovení správního soudnictví v druhé polovině šedesátých let stačila pouze vnést legislativní výraz do ústavy: „Působnost soudů při přezkoumávání zákonnosti rozhodnutí správních orgánů stanoví zákon Federálního shromáždění.“ Bohužel se tak stalo až koncem roku 1969, tudíž toto ustanovení bylo značně vágní.

3 Současná úprava správního soudnictví

Po listopadu 1989 byla velká snaha o vybudování právního řádu, který by odpovídal požadavkům kladeným na právní stát. Tato tendence se odrazila v přijetí Listiny, která mimo jiné formuluje generální klauzuli, že neexistuje taxativní výčet rozhodnutí, která lze přezkoumat, ale naopak může existovat taxativní výčet rozhodnutí, která přezkoumat nelze. Princip soudní kontroly správních rozhodnutí byl uplatněn v právní úpravě občanského práva procesního, která nabyla účinnosti 1.1.1992.

Obrázek 7:
Státní znak ČR

Zákonem č. 519/1991 Sb. byla do občanského soudního řádu zcela nově zařazena část pátá pod názvem Správní soudnictví. Organizace správního soudnictví byla v letech 1992 – 2002 neustále kritizována i Ústavním soudem, který postupně rušil některá ustanovení páté části občanského soudního řádu a neustále připomínal, že není jeho úkolem suplovat neexistující Nejvyšší správní soud, interpretovat správní právo a poskytovat soudní ochranu jako jediná soudní instituce. Legislativní orgány byly přinuceny přistoupit k zásadní reformě správního soudnictví, které již po stránce institucionální i procesní neodpovídalo požadavkům, které mělo ve vztahu k právnímu řádu plnit.

Jednalo se zejména o tyto problémy:

- neexistence opravných prostředků proti rozhodnutím soudů ve správním soudnictví, což vedlo k nejednotnosti judikatury
- Nejvyšší správní soud existoval pouze formálně podle Ústavy
- platná úprava správního soudnictví se omezovala pouze na přezkum zákonnosti správních rozhodnutí
- správní soudnictví neposkytovalo žádoucí ochranu proti jiným opatřením než proti rozhodnutím správních orgánů
- nebyla dořešena úprava rozhodování kompetenčních sporů mezi správními orgány

V roce 2002 vyšel soudní správní řád a zákon č. 150/2002 Sb. a tím byl dovršen vývoj správního soudnictví v České republice. Poté byl novelizován zákonem č. 192/2003 Sb. a současně byla i upravena pátá část občanského soudního řádu.

3.1 Soudní správní řád¹⁶

Nová právní úprava správního soudnictví vycházela z těchto základních principů:

1. Správní soudnictví by mělo obecně zajišťovat působnost ve věcech přezkoumávání v plné jurisdikci u rozhodnutí správních orgánů o občanských právech a závazcích nebo o trestním obvinění, ve věcech přezkoumávání zákonnosti rozhodnutí správních orgánů, ve věcech rozhodování o povinnosti správního orgánu vydat rozhodnutí, ve věcech rozhodování o zákonnosti individuálních aktů správních orgánů, ve věcech rozhodování o zákonnosti faktických zásahů veřejné moci do práv osob, ve věcech rozhodování o návrzích a stížnostech ve věcech voleb, ve věcech rozhodování o návrzích na zrušení politické strany nebo politického hnutí.
2. Vyřešení úzce související problematiky kompetenčních sporů.
3. Z důvodů personálních a rozpočtových se vycházelo z toho, aby řízení před soudy, kterým je svěřena působnost ve správním soudnictví, probíhalo v jediné řadě. Bylo třeba založit možnost podat mimořádný opravný prostředek z důvodů porušení zákonnosti – kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu.
4. Z působnosti správního soudnictví se vyloučilo soudní rozhodování v případech, kdy správní orgán rozhoduje o věcech ze soukromého práva.
5. Předpokládalo se podpůrné užití občanského soudního řádu, pokud právní řád soudní nemá vlastní úpravu.
6. Zanikla dosavadní příslušnost k rozhodování některých věcí správního soudnictví u okresních a vrchních soudů a Nejvyššího soudu.

Výše uvedené požadavky byly zahrnuty do soudního správního řádu, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2003.

¹⁶ Schelleová, I a kol. Organizace soudnictví a právní služby. Brno. 2006, str. 56

3.2 Pravomoc soudů

Soudy ve správním soudnictví rozhodují o žalobách proti rozhodnutí vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem územního samosprávného celku, jakož i fyzickou nebo právnickou osobou nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy, o ochraně proti nečinnosti správního orgánu, o ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu, o kompetenčních žalobách, ve věcech volebních a ve věcech politických stran a politických hnutí.

Proti jejich rozhodnutí není přípustné odvolání ani žádný jiný řádný opravný prostředek. Proti pravomocným rozhodnutím krajských soudů, s výjimkami, které jsou odůvodněny povahou věci (např. věci volební), je však možno podat mimořádný opravný prostředek - kasační stížnost, o které rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Kasační stížnost je široce otevřený mimořádný opravný prostředek, kterým se lze domáhat nápravy jak v hmotněprávních otázkách, tak nápravy vadného procesu. Může být tedy podána jak proti rozhodnutí ve věci samé, tak i proti velké části procesních rozhodnutí (zamítnutí nebo odmítnutí návrhu, zastavení řízení s výjimkami stanovenými v § 104 s. ř. s.), ale vždy pouze jen z některého důvodu, který zákon vypočítává a přesně vymezuje (§ 103 s. ř. s., např. nezákonnost, vada řízení, zmatečnost řízení, nepřezkoumatelnost). Mimo zkoumání přípustnosti kasační stížnosti (§ 104 s. ř. s.) se Nejvyšší správní soud u kasačních stížností ve věcech mezinárodní ochrany zabývá také jejich případnou nepřijatelností (§ 104a s. ř. s.), tj. zda taková kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele či nikoliv.

Zákon stanoví, že stěžovatel musí být zastoupen advokátem (neplatí to v případech, kdy právní odbornost stěžovatele je zajištěna jinak, § 105 odst. 2 s. ř. s.). Soudní poplatek za kasační stížnost je 3000 Kč.

Lhůta pro podání kasační stížnosti je dvoutýdenní. Její zmeškání nelze prominout. Je-li však kasační stížnost včas podána, ale má nedostatky, má stěžovatel právo na to, aby nedostatky mohl odstranit do jednoho měsíce od doručení usnesení, které mu soud vytkl. Praxe tu mluví o podání kasační stížnosti na rozdíl od provedení kasační stížnosti.

Kasační stížnost je třeba podat u toho krajského soudu, který vydal rozhodnutí, proti kterému stížnost směřuje. Ten se také postará o odstranění nedostatků, soustředění spisů a opatření vyjádření druhé strany; poté věc předloží k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu.

Druhým mimořádným opravným prostředkem je obnova řízení (§ 111 s. ř. s.). Je však přípustná jen v řízení o žalobách proti nezákonným zásahům a v řízení ve věcech politických stran, tedy tam, kde soud sám zjišťoval skutkový stav věci). Tak jako podle ostatních procesních předpisů se řízení rozpadá do dvou fází: řízení o povolení obnovy a řízení obnovené. V první fázi se zkoumá, zda je dán důvod obnovy (tedy to, že vyšly najevo důkazy nebo skutečnosti, které účastník bez své viny neuplatnil v původním řízení, v jejichž světle může být výsledek řízení pro něj příznivější), ve druhé fázi, poté, kdy je obnova řízení povolena, se provede nové řízení ve věci samé.

K podání návrhu je stanovena lhůta tří měsíců od okamžiku, kdy se navrhovatel o důvodu obnovy dozvěděl, nejpozději však lze návrh podat do tří let od právní moci původního rozhodnutí.

3.3 Příslušnost soudů

Věcně příslušný k řízení je krajský soud, pokud nestanoví správní soudní řád nebo zvláštní zákon jinak. Místně příslušný je soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí a v posledním stupni nebo jinak zasáhl do práv toho, kdo se u soudu domáhá ochrany.

Ve věcech nemocenského pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je k řízení příslušný krajský soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci rozhodl v prvním stupni.

Byl-li návrh podán u soudu, který není věcně příslušný k jeho vyřízení, postoupí jej tento soud k vyřízení soudu věcně a místně příslušnému. Byla-li věc nesprávně postoupena Nejvyššímu správnímu soudu, vrátí ji krajskému soudu, který ji postoupí věcně a místně příslušnému soudu.

Není-li soud, u něhož byl návrh podán, místně příslušný, postoupí jej k vyřízení příslušnému soudu. Pokud tento soud nesouhlasí s postoupením věci, předloží spisy k rozhodnutí o příslušnosti Nejvyššímu správnímu soudu. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o této věci je závazné.

3.4 Nejvyšší správní soud

Obrázek 8: Budova NSS v Brně

K 1. 1. 2003 byl konečně soudním řádem správním zřízen Nejvyšší správní soud se sídlem v Brně, čímž byla naplněna litera Ústavy. Je vrcholným orgánem ve věcech patřících do rozhodování ve správním soudnictví. Nejvyšší správní soud dále sleduje a vyhodnocuje pravomocná rozhodnutí soudů ve správním soudnictví a na jejich základě v zájmu jednotného rozhodování soudů přijímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu. V zájmu zákonného a jednotného rozhodování správních orgánů se Nejvyšší správní soud v případech a postupem v tomto zákonem stanoveným může při své rozhodovací činnosti usnést na zásadním usnesení.

3.4.1 Skladba Nejvyššího správního soudu

Nejvyšší správní soud se skládá z předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců. Předsedu a místopředsedu soudu jmenuje a odvolává z řad soudců tohoto soudu prezident republiky. Rozhodovací činnost tohoto soudu vykonávají soudci. Předseda a místopředseda vykonávají kromě rozhodovací činnosti i státní správu Nejvyššího správního soudu v rozsahu stanoveném soudním správním řádem. Předsedové kolegií a senátů též kromě rozhodovací činnosti organizují a řídí činnost kolegií a senátů.

Každému soudci je jmenován alespoň jeden asistent soudce. Pracovní poměr asistenta soudce vzniká jmenováním a řídí se zákoníkem práce, pokud tento zákon nestanoví jinak. Asistenta jmenuje a odvolává předseda Nejvyššího správního soudu na návrh soudce, o jehož asistenta se jedná. Funkce asistenta soudce se považuje za zrušenou, zanikne-li funkce příslušného soudce. Asistentem soudce může být jmenován bezúhonný občan, který má vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice. Asistent je vázán mlčenlivostí o věcech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své funkce, a to i po zániku funkce. Této povinnosti jej může zprostit pouze předseda Nejvyššího správního soudu.

Soudci se zařazují rozvrhem prací do kolegií podle hlavního úseku své činnosti. O počtu kolegií rozhoduje plénum Nejvyššího správního soudu na návrh předsedy tohoto soudu.

Nejvyšší správní soud rozhoduje v senátech nebo v rozšířených senátech, nestanoví-li zákon, že rozhoduje a činí jednotlivé úkony předseda senátu. Senát se skládá z předsedy a šesti soudců ve věcech volebních, ve věcech politických stran a politických hnutí a v řízení o kompetenčních žalobách. V ostatních případech se skládá z předsedy a dvou soudců. Rozšířený senát se skládá z předsedy a šesti soudců, rozhoduje-li o věci postoupené mu senátem složeném z předsedy a dvou soudců, a v ostatních případech z předsedy a osmi soudců.

Tabulka 2: Současné nejvyšší obsazení NSS

Předseda Nejvyššího správního soudu	JUDr. Josef Baxa
Místopředseda Nejvyššího správního soudu	JUDr. Michal Mazanec
Pověřený zástupce předsedy finančně-správního kolegia	JUDr. Petr Příhoda
Pověřená zástupkyně předsedkyně sociálně-správního kolegia	JUDr. Marie Turková

Zdroj:[http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=17]

3.4.2 Plénum Nejvyššího správního soudu

Plénum se skládá ze všech soudců Nejvyššího správního soudu. Platně se může usnášet za přítomnosti dvou třetin svých členů. K přijetí usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných členů. K zaujetí stanoviska k rozhodnutí o počtu kolegií je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů. Plénum svolává, určuje jeho program a řídí jeho zasedání předseda nejvyššího správního soudu. Je povinen ho svolat do jednoho měsíce, požádá-li o to nejméně třetina všech soudců. Zasedání pléna jsou neveřejná. Právo se zúčastnit pléna mají vždy ministr spravedlnosti a předseda Nejvyššího soudu. Mohou být přizvány i jiné osoby.

Po projednání v plénu vydává předseda jednacím řádem Nejvyššího správního soudu. V tomto řádu Nejvyšší správní soud upravuje zejména podrobnější postup při výkonu soudnictví, při jednání kolegií a pléna, při vytváření senátů a rozšířených senátů, při tvorbě rozvrhu práce, při prověrkách rozhodovací činnosti soudců Nejvyššího správního soudu., při sledování a vyhodnocování pravomocných rozhodnutí soudů, při přijímání zásadních usnesení, při zaujímání stanovisek, při vydávání Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a vnitřní organizaci Nejvyššího správního soudu.

3.4.3 Soudcovská rada Nejvyššího správního soudu

Tato rada byla zřízena soudním správním řádem, skládá se z pěti členů. Funkce člena soudcovské rady je neslučitelná s funkcí předsedy, místopředsedy a předsedy kolegia Nejvyššího správního soudu. Je poradním orgánem předsedy Nejvyššího správního soudu. Svolaává ji, určuje její program a řídí její zasedání předseda soudcovské rady.

Předseda soudcovské rady je povinen do jednoho měsíce svolat tuto radu, pokud o to požádá některý z jejich členů, předseda nebo místopředseda Nejvyššího správního soudu.

Platně se může usnášet za přítomnosti nadpoloviční většiny všech svých členů. K přijetí usnesení je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů soudcovské rady. Zasedání jsou neveřejná. Účastnit se zasedání, činit návrhy i se vyjadřovat k projednávaným otázkám mají právo předseda a místopředseda Nejvyššího správního soudu. Mohou být přizvány i další osoby.

Soudcovská rada se vyjadřuje ke kandidátům na jmenování do funkce předsedy kolegia a předsedy soudu. Vyjadřuje se k soudcům, kteří mají být přiděleni nebo přeloženi k výkonu funkce u Nejvyššího správního soudu. Projednává návrhy rozvrhu práce a jeho změny. Vyjadřuje se k zásadním otázkám státní správy Nejvyššího správního soudu. Může požádat předsedu o svolání pléna a navrhnout mu program zasedání pléna. Projednává návrhy předložené předsedou Nejvyššího správního soudu.

Tabulka 3: Současné složení soudcovské rady

Předsedkyně soudcovské rady	JUDr. Miluše Došková
člen soudcovské rady	JUDr. Radan Malík
člen soudcovské rady	JUDr. Jan M. Passer, Ph.D., LL.M.
členka soudcovské rady	JUDr. Dagmar Nygrínová
členka soudcovské rady	JUDr. Ludmila Valentová
náhradník	Mgr. et Bc. et Ing. Radovan Havelec
náhradnice	JUDr. Marie Turková
náhradník	JUDr. Jaroslav Vlašín

Zdroj: [http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=42]

3.4.4 Správa Nejvyššího správního soudu

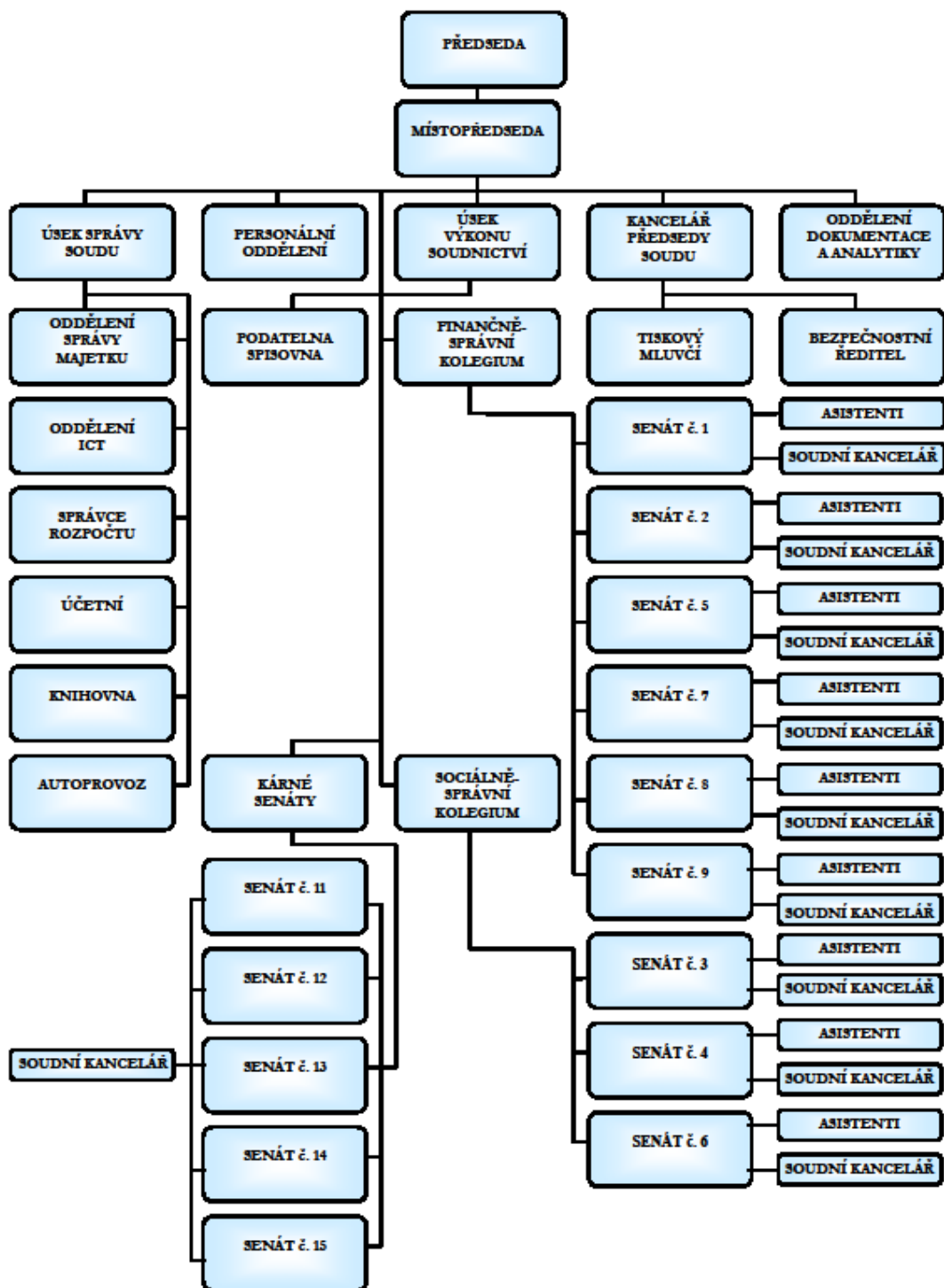
Ústředním orgánem je Ministerstvo spravedlnosti. Státní správu vykonává ministerstvo prostřednictvím předsedy Nejvyššího správního soudu s přihlédnutím k vyjádření soudcovské rady. Předseda může při zachování vlastní odpovědnosti pověřit jednotlivými úkony státní správy s jejich souhlasem předsedy senátů a ostatní soudce. Dále je zřízena funkce ředitele správy Nejvyššího správního soudu. Ten zajišťuje provoz soudu a některé další činnosti související s výkonem státní správy. Předseda si může vyhradit věci, o kterých bude rozhodovat přímo. Ředitele jmenuje a odvolává předseda nejvyššího správního soudu. Tato funkce je vykonávána v pracovním poměru.

Ministerstvo vykonává státní správu tím, že zajišťuje chod soudu po stránce organizační, personální, zabezpečuje financování jeho hospodaření a materiálního zabezpečení, provádí kontroly hospodaření, řídí a kontroluje výkon státní správy soudu prováděný předsedou ve věcech majetku státu a státního rozpočtu, organizuje a řídí odbornou přípravu zaměstnanců působících u tohoto soudu, usměrňuje a řídí využívání informačních technologií, organizuje, řídí a kontroluje zabezpečení úkolů obranného a civilního nouzového plánování, ochrany utajovaných skutečností, bezpečnosti osob a majetku, požární ochrany a úkolů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Dále ministerstvo vyřizuje veškerá podání, jejichž obsahem je nesouhlas se způsobem vyřízení stížnosti předsedou Nejvyššího správního soudu.

Předseda Nejvyššího správního soudu vykonává státní správu tím, že zajišťuje řádné obsazení tohoto soudu soudci, asistenty soudců, odbornými a dalšími zaměstnanci, vyřizuje personální věci soudců, dbá o odbornost soudců a vytváří podmínky pro její zvyšování, pečuje o zvyšování odborné úrovně asistentů soudců a všech ostatních zaměstnanců, dohlíží na řádný chod soudních kanceláří, zajišťuje poskytování informací soudem, kontroluje činnost ředitele správy soudu, zajišťuje bezpečnost Nejvyššího správního soudu a úkoly krizového řízení. Také vyřizuje stížnosti na průtahy v řízení, na nevhodné chování nebo narušování důstojnosti řízení místopředsedou soudu, předsedy senátu, soudci asistenty soudců a dalšími zaměstnanci, kteří působí u Nejvyššího správního soudu.

Ředitel správy soudu zajišťuje provoz soudu po stránce hospodářské, materiální a finanční, vyřizuje personální věci zaměstnanců s výjimkou soudců.

3.4.5 Organizační struktura Nejvyššího správního soudu

Obrázek 9: Organizační struktura NSS

[Zdroj: http://www.nssoud.cz/dokumenty/struktura_soudu_2010.pdf]

3.4.6 Činnost Nejvyššího správního soudu v letech 2003 –2009

V následujících tabulkách je shrnuta činnost Nejvyššího správního soudu v letech 2003 –2009.

Význam zkratk použitých v tabulkách 4 – 11:

VS.....Veřejná správa

Na.....Ostatní věci

Nad.....Postoupení věci podle § 7 odst. 6 s. ř. s.; přikázání věci podle § 9 s. ř. s.

Nao.....Rozhodování o vyloučení soudce pro podjatost podle § 8 odst. 3 s. ř. s.

Obn.....Obnova řízení:

a) ve věcech politických stran a politických hnutí, v nichž soud rozhodoval v prvním stupni

b) ve věcech řízení o kasačních stížnostech o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu

Pst.....Řízení ve věcech politických stran a politických hnutí podle § 94 a násl. s. ř. s.

Komp.....Řízení o kompetenčních sporech podle § 97 a násl. s. ř. s.

Vol.....Řízení ve věcech volební podle § 88 a násl. s. ř. s.

Konf.....Řízení ve věcech kompetenčních sporů podle § 2 z. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

Aprk.....Řízení o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu krajským soudem (§ 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů)

Aprn.....Řízení o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu Nejvyšším správním soudem (§ 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů)

Ao.....Řízení o návrhu na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části

Tabulka 4: Činnost NSS v roce 2003

Rok 2003	převzato	napadlo	rozhodnuto	rozsudek	usnesení	jinak	zůstatek
agenda z VS	0	1416	1001	519	368	114	415
kasační věci	0	1502	565	256	286	23	937
Na, Nad, Nao	0	1184	1112	43	468	601	72
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf, Aprk, Aprn, Ao	0	141	71	4	65	2	70
celkem	0	4243	2749	822	1187	740	1494

[Zdroj: <http://www.nssoud.cz/vieworig.aspx?cls=StatistikaNewObsah&id=245>]

Tabulka 5: Činnost NSS v roce 2004

Rok 2004	převzato	napadlo	rozhodnuto	rozsudek	usnesení	jinak	zůstatek
agenda z VS	415	0	378	284	85	9	37
kasační věci	937	4722	2859	1698	1138	23	2800
Na, Nad, Nao	72	813	840	0	276	564	45
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf, Aprk, Aprn, Ao	70	149	170	8	150	12	49
celkem	1494	5684	4247	1990	1649	608	2931

[Zdroj: <http://www.nssoud.cz/vieworig.aspx?cls=StatistikaNewObsah&id=252>]

Tabulka 6: Činnost NSS v roce 2005

Rok 2005	převzato	napadlo	rozhodnuto	rozsudek	usnesení	jinak	zůstatek
agenda z VS	37	0	25	23	2	0	12
kasační věci	2800	4550	4233	2653	1527	53	3117
Na, Nad, Nao	45	486	490	0	139	351	41
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf, Aprk, Aprn, Ao	49	158	143	11	109	23	64
celkem	2931	5194	4891	2687	1777	427	3234

[Zdroj: <http://www.nssoud.cz/vieworig.aspx?cls=StatistikaNewObsah&id=259>]

Tabulka 7: Činnost NSS v roce 2006

Rok 2006	převzato	napadlo	rozhodnuto	rozsudek	usnesení	jinak	zůstatek
agenda z VS	12	0	8	7	0	1	4
kasační věci	3117	3622	4121	2657	1397	67	2618
Na, Nad, Nao	41	423	423	2	128	293	41
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf, Aprk, Aprn, Ao	64	148	177	9	147	21	35
celkem	3234	4193	4729	2675	1672	382	2698

[Zdroj: <http://www.nssoud.cz/vieworig.aspx?cls=StatistikaNewObsah&id=266>]

Tabulka 8: Činnost NSS v roce 2007

Rok 2007	převzato	napadlo	rozhodnuto	rozsudek	usnesení	jinak	zůstatek
agenda z VS	4	0	1	1	0	0	3
kasační věci	2618	3006	4128	2477	1590	61	1496
Na, Nad, Nao	41	461	475	0	158	317	27
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf, Aprk, Aprn, Ao	35	138	121	21	89	11	52
celkem	2698	3605	4725	2499	1837	389	1578

[Zdroj: <http://www.nssoud.cz/vieworig.aspx?cls=StatistikaNewObsah&id=178>]

Tabulka 9: Činnost NSS v roce 2008

Rok 2008	převzato	napadlo	rozhodnuto	rozsudek	usnesení	jinak	zůstatek
agenda z VS	3	0	0	0	0	0	3
kasační věci	1498	2891	3147	2123	994	30	1242
Na, Nad, Nao, Nk	27	535	541	0	184	357	21
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf, Aprk, Aprn, Ao, Kss, Ksz	52	208	191	40	144	7	69
celkem	1580	3634	3879	2163	1322	394	1335

[Zdroj: <http://www.nssoud.cz/vieworig.aspx?cls=StatistikaNewObsah&id=304>]

Tabulka 10: Činnost NSS v roce 2009

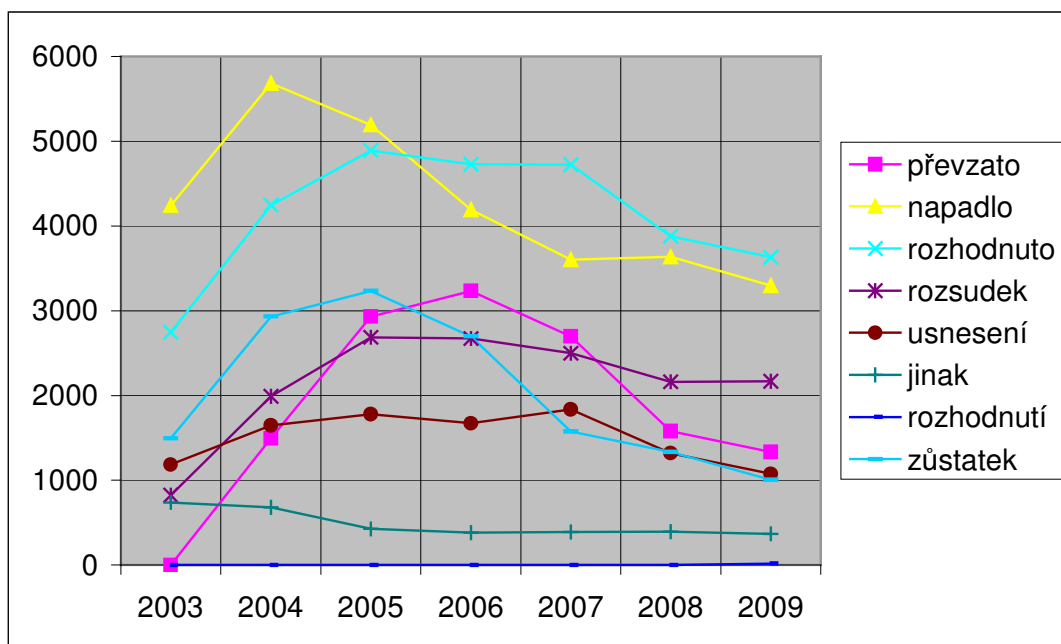
Rok 2009	převzato	napadlo	rozhodnuto	rozsudek	usnesení	jinak	rozhodnutí	zůstatek
agenda z VS	3	0	0	0	0	0	0	3
kasační věci	1242	2524	2931	2128	765	38	0	835
Na, Nad, Nao, Nk	21	472	473	1	144	328	0	20
Obn, Pst, Komp, Vol, Konf, Aprk, Aprn, Ao, Kss, Ksz, Kse, Kseo	69	303	227	41	166	4	16	145
celkem	1335	3299	3631	2170	1075	370	16	1003

[Zdroj: <http://www.nssoud.cz/vieworig.aspx?cls=StatistikaNewObsah&id=323>]

Tabulka 11: Shrnutí činnosti NSS v letech 2003 – 2009

Celkem za rok	převzato	napadlo	rozhodnuto	rozsudek	usnesení	jinak	rozhodnutí	zůstatek
2003	0	4243	2749	822	1187	740	0	1494
2004	1494	5684	4247	1990	1649	680	0	2931
2005	2931	5194	4891	2687	1777	427	0	3234
2006	3234	4193	4729	2675	1672	382	0	2698
2007	2698	3605	4725	2499	1837	389	0	1578
2008	1580	3634	3879	2163	1322	394	0	1335
2009	1335	3299	3631	2170	1075	370	16	1003

[Zdroj: vlastní]

Graf č. 1: Porovnání činnosti NSS v letech 2003 - 2009

[Zdroj: vlastní]

Z výše uvedeného grafu je patrné, že nejvíce věcí bylo napadeno v roce 2004 a nejvíc rozhodnutí bylo provedeno v roce 2005. Vyplývá z toho tedy, že v letech 2004 a 2005 Nejvyšší správní soud vykázal největší činnost.

3.5 Krajské soudy

Ve věcech správního soudnictví krajské soudy, nestanoví-li zákon jinak, rozhodují ve specializovaných senátech složených z předsedy a dvou soudců.

Ve věcech důchodového pojištění, důchodového zabezpečení, nemocenské péče v ozbrojených silách, nemocenského pojištění, uchazečů o zaměstnání a jejich hmotného zabezpečení podle předpisů o zaměstnanosti, sociální péče a státní sociální podpory a ve věcech přestupků rozhoduje specializovaný samosoudce.

3.6 Správní soudnictví podle občanského soudního řádu

Podle nové úpravy občanského soudního řádu jsou obecné soudy příslušny rozhodovat na návrh v občanském soudním řízení, pokud nabylo rozhodnutí správního orgánu právní moci.

Žalobu je oprávněn podat ten, kdo tvrdí, že byl dotčen na svých právech rozhodnutím správního orgánu, kterým byla jeho práva nebo povinnosti založena, změněna, zrušena, určena nebo zamítnuta. Žaloba musí být podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu. Zmeškání této lhůty nelze prominout.

Žaloba je nepřijatelná, jestliže žalobce nevyužil v řízení před správním orgánem řádné opravné prostředky nebo jestliže jím uplatněné řádné opravné prostředky nabyly pro opožděnost projednány.

Podání žaloby nemá odkladný účinek na právní moc ani na vykonatelnost rozhodnutí správního orgánu.

V řízení jsou v prvním stupni příslušné okresní soudy. Krajské soudy v prvním stupni rozhodují ve věcech vkladu práva k nemovitostem.

3.7 Zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

Podle tohoto zákona se postupuje při kladných nebo záporných kompetenčních sporech o pravomoc nebo věcnou příslušnost vydat rozhodnutí, jehož stranami jsou soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy či soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním řízení.

Kompetenčním sporem je spor, ve kterém si jedna strana osobuje pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků, o níž bylo druhou stranou vydáno pravomocné rozhodnutí. Je to též spor, ve kterém jeho strany popírají svou pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků. Tento spor je projednáván a rozhodnut zvláštním senátem složeným ze tří soudců Nejvyššího soudu a tří soudců Nejvyššího správního soudu. Jeho členy a stejný počet náhradníků jmenují s jejich souhlasem předseda Nejvyššího soudu a předseda Nejvyššího správního soudu na dobu tří let.

Zvláštní senát rozhoduje většinou hlasů všech členů. Jedná a rozhoduje v sídle Nejvyššího správního soudu. Státní správu zvláštního senátu vykonává taktéž tento soud. Působení ve zvláštním senátu a jeho činnost je výkonem soudnictví.

Řízení je zahájeno dnem, kdy návrh na zahájení řízení o kompetenční sporu došel zvláštnímu senátu. Návrh na zahájení tohoto řízení je oprávněna podat některá z jeho stran nebo účastník ve věci, v níž se otázka pravomoci vydat rozhodnutí stala spornou. Na řízení před zvláštním senátem se přiměřeně použijí ustanovení části třetí hlavy první soudního řádu správního.

Zvláštní senát rozhodne usnesením o tom, kdo je příslušný vydat rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení. Proti tomuto rozhodnutí nejsou přípustné opravné prostředky. Toto rozhodnutí je závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž tento spor vznikl, jakož i pro všechny orgány moci výkonné, orgány územního samosprávného celku a pro fyzické nebo právnické osoby nebo jiné orgány, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy, a soudy.

Tabulka 12: Současné složení zvláštního senátu NSS

předseda senátu	JUDr. Michal Mazanec
člen senátu za Nejvyšší správní soud	JUDr. Petr Příhoda
člen senátu za Nejvyšší správní soud	JUDr. Marie Žišková
náhradník JUDr. Michala Mazance	JUDr. Eliška Cihlářová
náhradník JUDr. Petra Příhody	prof. JUDr. Petr Průcha, CSc.
náhradnice JUDr. Marie Žiškové	JUDr. et PhDr. Karel Šimka, Ph.D., LL.M.
člen senátu za Nejvyšší soud	JUDr. Pavel Pavlík
člen senátu za Nejvyšší soud	JUDr. Karel Podolka
člen senátu za Nejvyšší soud	JUDr. Roman Fiala
náhradník JUDr. Romana Fialy	JUDr. Antonín Draštík
náhradník JUDr. Karla Podolky	JUDr. Josef Rakovský
náhradník JUDr. Pavla Pavlíka	JUDr. Karel Hasc

Zdroj: [http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=38]

4 Porovnání historického správního soudnictví se současnou úpravou

V následující tabulce jsem v základních bodech porovнала historické správní soudnictví se současnou úpravou.

Tabulka 13: Porovnání historického správního soudnictví se současnou úpravou

1918-1938	Současná úprava
<ul style="list-style-type: none"> - sídlo v Praze - prameny převzaty recepční normou z Rakouska-Uherska - zákon č. 3/1918 Sb. z. a n. - nejvyšší představitel byl 1. prezident - NSS jednal a rozhodoval v senátech složených z předsedy a 4 členů NSS - Plenární shromáždění NSS - pokus o vytvoření nižších instancí ve formě okresních a župních senátů - nerealizováno 	<ul style="list-style-type: none"> - sídlo v Brně - zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní - nevyšším představitelem je předseda - NSS jedná a rozhoduje v senátech složených z předsedy a 6 soudců - Plénum NSS - existence nižších instancí – krajské a obecní soudy
Období Protektorátu	Současná úprava
<ul style="list-style-type: none"> - státní správa ovládnuta prostřednictvím Úřadu říšského protektora - omezení soudních pravomocí - NSS vzhledem ke spisové odluce vyřizoval nedodělky z předválečných let 	<ul style="list-style-type: none"> - vzhledem k situaci nelze srovnávat se současnou úpravou
1945 - 1952	Současná úprava
<ul style="list-style-type: none"> - problémy s personálním obsazením - únor 1948 personální čistky - 1949 – vyřešen spor o sídlo NSS – sídlem se stala Bratislava - správní soudnictví bylo zlikvidováno ústavním zákon č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře 	<ul style="list-style-type: none"> - demokratický stát s právním řádem - správní soudnictví nezávislé a svobodné
1953 - 1989	Současná úprava
<ul style="list-style-type: none"> - vznik prokuratury - neexistence veřejnoprávního soudnictví - jediným pozůstatkem se stalo soudnictví pojišťovací 	<ul style="list-style-type: none"> - správní soudnictví nezávislé a svobodné
1989 - 2002	Současná úprava
<ul style="list-style-type: none"> - opět položen ústavní základ správního soudnictví článkem 36 odst. 2 v Listině základních práv a svobod - správní soudnictví kritizováno pro neexistenci NSS – suploval ho Ústavní soud - nutnost reformy, kterou přinesl až v roce 2002 zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní 	<ul style="list-style-type: none"> - vyřešen problém s neexistencí NSS – vznik 2003 se sídlem v Brně - vyřešena nejednotnost judikatury

[Zdroj: vlastní]

Závěr

Správní soudnictví, tak jako Česká republika, prošlo velmi dramatickým vývojem. Již v počátcích bylo záměrem vytvořit soustavu správního soudnictví. Bohužel veškerou činnost musel zastat Nejvyšší správní soud v Praze. Následovala dvě velmi stinná období 1939 –1945 a 1945 – 1989, kdy pro politickou situaci bylo možné vykonávat správní soudnictví pouze v minimálním rozsahu. I když byl položen ústavní základ v Listině základních práv a svobod, můžeme hovořit o správním soudnictví až od roku 2003, kdy vznikl Nejvyšší správní soud v Brně. Do té doby musel jeho činnost suplovat Ústavní soud. S vývojem správního soudnictví se samozřejmě měnily a vyvíjely i prameny správního soudnictví, které jsem shrnula a chronologicky seřadila. První dva cíle mé práce byly uspořádání těchto pramenů a nastínit historický vývoj správního soudnictví. Myslím si, že jsem tyto cíle splnila.

Dalším cílem bylo analyzovat současnou úpravu správního soudnictví. Vytyčila jsem základní body správního soudního řádu, působnost soudů a možnosti mimořádných opravných prostředků. Popsala jsem strukturu a činnost Nejvyššího správního soudu v Brně. Z analýzy činnosti Nejvyššího správního soudu vyplývá, že byl nejvíce aktivní v letech 2004 – 2005.

Na závěr jsem do přehledné tabulky shrnula rozdíly ve správním soudnictví ve všech obdobích se současnou úpravou.

Myslím si, že všechny hlavní cíle, které jsem si ve své práci stanovila, jsem naplnila a tím ukázala, že správní soudnictví má své důležité místo v oblasti výkonu moci soudní i výkonu veřejné správy.

Rejstříkové značky

Ao	Řízení o návrhu na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části
Aprk	Řízení o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu krajským soudem (§ 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů)
Aprn	Řízení o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu Nejvyšším správním soudem (§ 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů)
Komp	Řízení o kompetenčních sporech podle § 97 a násl. s. ř. s.
Konf	Řízení ve věcech kompetenčních sporů podle § 2 z. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů
Na	Ostatní věci
Nad	Postoupení věci podle § 7 odst. 6 s. ř. s.; přikázání věci podle § 9 s. ř. s.
Nao	Rozhodování o vyloučení soudce pro podjatost podle § 8 odst. 3 s. ř. s.
NSS	Nejvyšší správní soud
Obn	Obnova řízení
Pst	Řízení ve věcech politických stran a politických hnutí podle § 94 a násl. s. ř. s.
s. ř. s.	Soudní řád správní
Sb. z. a n.	Sbírka zákonů a nařízení
Vol	Řízení ve věcech volební podle § 88 a násl. s. ř. s.
VS	Veřejná správa

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

- 1 HENDRYCH, Dušan; a kolektiv. *Správní právo. Obecná část*. 5., rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-671-9
- 2 Ilona Schelleová a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha : Alfa Publishing, 2006. 216 s. ISBN 80-86851-39-7.
- 3 Karel Malý a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha : LINDE PRAHA, a.s., 2003. 673 s. ISBN 80-7201-433-1.
- 4 MALÝ, Karel; SOUKUP, Ladislav. *Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989*. Praha : Karolinum, 2004. 918 s. ISBN 80-246-0863-4.
- 5 SOUKUP, Ladislav. *Příspěvky k vývoji právního řádu v Československu 1945-1989*. Praha : Karolinum, 2003. 416 s. ISBN 80-246-0217-2.

Zákony:

- 6 Vyhláška č. 191/1937 Sb. vlády republiky Československé o jednacím řádu pro nejvyšší správní soud
- 7 Zákon č. 3/1918 Sb., o nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů
- 8 Zákon č. 164/1937 Sb. *Národního shromáždění o nejvyšším správním soudě*
- 9 Zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů*
- 10 Zákon č. 2/1993 Sb., *Základní listina práv a svobod*
- 11 Zákon č. 500/2004 Sb., *Správní řád, ve znění pozdějších předpisů*
- 12 Zákon č. 150/2002 Sb., *Soudní řád správní ve znění pozdějších předpisů*

Internetové články:

- 13 *Nejvyšší správní soud : Historie* [online]. 2003 [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&base_tre_id=0&tre_id=107&menuactive=%3bml108%3bml107%3b&art_id=4.
- 14 NSS : *Statistiky* [online]. 2003 [cit. 2008-11-13]. Dostupný z WWW: <http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=Statistika&menuactive=;ml105;ml108;ml110;ml112;ml114;ml117;ml118;ml119;ml120;ml121>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Prameny správního soudnictví.....	11
Tabulka 2: Současné nejvyšší obsazení NSS	29
Tabulka 3: Současné složení soudcovské rady.....	30
Tabulka 4: Činnost NSS v roce 2003.....	33
Tabulka 5: Činnost NSS v roce 2004.....	34
Tabulka 6: Činnost NSS v roce 2005.....	34
Tabulka 7: Činnost NSS v roce 2006.....	34
Tabulka 8: Činnost NSS v roce 2007.....	35
Tabulka 9: Činnost NSS v roce 2008.....	35
Tabulka 10: Činnost NSS v roce 2009.....	35
Tabulka 11: Shrnutí činnosti NSS v letech 2003 – 2009	36
Tabulka 12: Současné složení zvláštního senátu NSS.....	39
Tabulka 13: Porovnání historického správního soudnictví se současnou úpravou	40

Seznam grafů

Graf č. 1: Porovnání činnosti NSS v letech 2003 - 2009	36
--	----

Seznam obrázků

Obrázek 1: Správní soudní dvůr Vídeň.....	11
Obrázek 2: Velký státní znak ČSR	12
Obrázek 3: Ferdinand Pantíček.....	13
Obrázek 4: Emil Hácha	13
Obrázek 5: Větší státní znak Protektorátu.....	17
Obrázek 6: Státní znak ČSR.....	19
Obrázek 7: Státní znak ČR.....	22
Obrázek 8: Budova NSS v Brně.....	26
Obrázek 9: Organizační struktura NSS.....	31

Seznam příloh

- Příloha A: Vzor 1 návrhu na zahájení řízení o kompetenčním sporu podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.
- Příloha B: Vzor 2 návrhu na zahájení řízení o kompetenčním sporu podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.
- Příloha C: Vzor 3 návrhu na zahájení řízení o kompetenčním sporu podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.

(pozn.: veškerá použitá jména a spisové značky jsou fiktivní)

Přílohy

Příloha A: Vzor 1 návrhu na zahájení řízení o kompetenčním sporu podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.
(pozn.: veškerá použitá jména a spisové značky jsou fiktivní)

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb.
v sídle Nejvyššího správního soudu
Moravské náměstí 6
657 40 B r n o

V Lounech 16. března 2007

Účastníci řízení:

I. strany kompetenčního sporu:

- 1) Okresní soud v Lounech jako soud v občanském soudním řízení - navrhovatel
- 2) Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci jako soud ve správním soudnictví
- 3) Nejvyšší správní soud

II. Účastníci řízení, v němž se otázka pravomoci stala spornou:

- 1) žalobkyně Radka Baarová, bytem ...
- 2) žalovaný Zeměměřický a katastrální inspektorát v Liberci, se sídlem ...

Návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

Přílohy: spis Okresního soudu v Lounech sp. zn. 14 C 299/2004
spis Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka Liberec sp. zn. 59 Ca 13/2004
spis Nejvyššího správního soudu sp. zn. ...

Žalobkyně se žalobou podanou u Okresního soudu v Lounech domáhá, aby soud zrušil rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 11. 2003, čj. ... a určil, že žalobkyně je vlastníkem pozemkové parcely č. 1088/1 o výměře 2.021 m² a pozemkové parcely č. 1088/2 o výměře 337 m² v k. ú. Žiželice u Žatce. Žalobkyně nesouhlasí s tvrzením obsaženým v rozhodnutí žalovaného, a to že při tvorbě digitální mapy v roce 2002 vznikla chyba ve výpočtu parcely v katastru nemovitostí č. 1088/1, a proto musela být provedena oprava v souladu s ustanovením § 8 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon). Žalobkyně tvrdí, že s odvoláním na chybnou transformaci rastrového výkresu nemůže být výměra pozemku zmenšena o 788 m². Takovéto zásahy do vlastnických práv považuje za nepřipustné.

Proti výše uvedenému rozhodnutí žalovaného podala žalobkyně nejprve žalobu u Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci. Tento soud žalobu usnesením ze dne 3. 2. 2004, čj. ..., odmítl a žalobkyni poučil, že ve lhůtě jednoho měsíce od právní moci tohoto usnesení může podat novou žalobu k místně příslušnému okresnímu soudu.

To žalobkyně učinila a podala shora označenou žalobu u Okresního soudu v Lounech. Okresní soud v Lounech má ale za to, že o žalobě měl přesto rozhodnout Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci jako soud ve správním soudnictví. Odkazuje přitom na rozhodnutí zvláštního senátu ze dne 2. 9. 2004, čj. Konf 62/2003-15, publikované pod č. 403/2004 Sb. NSS, dle kterého je-li podána žaloba proti rozhodnutí správního orgánu o opravě údajů v katastrálním operátu podle § 8 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), je věcně příslušný rozhodnout o ní soud ve správním soudnictví. Rozhodování o žalobách proti rozhodnutí o opravě chyb v katastrálním operátu není svěřeno obecným soudům rozhodujícím podle části páté občanského soudního řádu, a proto má Okresní soud v Lounech za to, že je nutné podat tento návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu.

Je dále třeba poznamenat, že současně s civilní žalobou právě popsanou podala žalobkyně proti usnesení krajského soudu ve správním soudnictví kasační stížnost, kterou rozsudkem ze dne..., čj. ..., zamítl Nejvyšší správní soud, a potvrdil tak - dle názoru okresního soudu nesprávný - právní názor krajského soudu.

Z výše uvedených důvodů proto Okresní soud v Lounech navrhuje, aby zvláštní senát pro rozhodování kompetenčních sporů, dojde-li k závěru, že se jedná o věc, ve které by měl rozhodovat soud ve správním soudnictví, vydal podle § 5 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb. následující

u s n e s e n í:

I. Příslušný vydat rozhodnutí ve věci žaloby proti rozhodnutí Zeměměřického a katastrálního inspektorátu v Liberci ze dne 19. 11. 2004, čj. ..., o opravu údajů v katastrálním operátu, je soud ve správním soudnictví.

II. Usnesení Krajského soudu v Ústí n. Labem – pobočka v Liberci ze dne 3. 2. 2004, čj. ..., a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne ..., čj. ... se zrušují.

Mgr. Miloslav H o l u b
samosoudce
Okresní soud Louny

Příloha B: Vzor 2 návrhu na zahájení řízení o kompetenčním sporu podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.
(pozn.: veškerá použítá jména a spisové značky jsou fiktivní)

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb.
v sídle Nejvyššího správního soudu

Moravské náměstí 6
657 40 Brno

V Praze dne 12. 3. 2007

Navrhovatel: **Český telekomunikační úřad,**
se sídlem v Praze 9, Sokolovská 219,

Odpůrce: **Okresní soud v Chomutově,**
se sídlem Chomutov, Příkopy 663/29,

Za další účasti žalobce: Telefónica O2 Czech Republic, a. s., se sídlem ...
žalované: Radka Coufalová, bytem ...

Návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

Příloha: spis Okresního soudu v Chomutově sp. zn. 17 C 58/2002

Usnesením Okresního soudu v Chomutově ze dne 13. 9. 2006, čj. 17 C 58/2004-29, které nabylo právní moc dne 11. 10. 2006, byla Českému telekomunikačnímu úřadu postoupena věc žalobce společnosti Telefónica O2 Czech Republic, a. s., proti žalované Radce Coufalové, o zaplacení částky 16.663,98 Kč s příslušenstvím. Tímto usnesením bylo řízení zastaveno a věc byla postoupena Českému telekomunikačnímu úřadu. V odůvodnění okresní soud uvedl, že podle § 95 odst. 8 písm. d) zákona č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, Český telekomunikační úřad v oblasti telekomunikačních služeb rozhoduje spory o povinnosti účastníka k finančnímu plnění vyplývající ze smlouvy o poskytování telekomunikačních služeb, uzavřené mezi provozovatelem veřejné telekomunikační sítě a účastníkem. Jak plyne z obsahu žaloby, žalobce se domáhá vydání rozhodnutí předpokládaného výše citovaným ustanovením. Pravomoc k rozhodnutí v dané věci je počínaje účinností shora citovaného zákona dána správnímu orgánu a nikoli obecnému soudu.

Předmětem smlouvy, o niž se opírá nárok žalobce, bylo ujednání o poskytování telekomunikačních služeb. Nedílnou součástí této smlouvy byly dodatky, na základě nichž žalovaná od žalobce zakoupila dva mobilní telefony za zvýhodněnou cenu. Uvedené dodatky dále obsahovaly ujednání o povinnosti žalované uhradit žalobci rozdíl mezi plnou a zvýhodněnou kupní cenou, pro případ, nebude-li využívat služeb žalobce po dobu sjednanou v dodatku.

Žalobce specifikoval svou pohledávku jako poplatky, hovorné a doplatky v důsledku porušení dodatků předmětných smluv. Zároveň žalobce vyčíslil dlužné poplatky a neuhrazené hovorné na částku 8.971,- Kč a doplatek za dotovaný telefon ve výši 7.692,10 Kč.

Český telekomunikační úřad odmítá svou kompetenci k rozhodnutí tohoto sporu v části týkající se povinnosti žalované uhradit doplatek za dotovaný telefon a podává ve smyslu § 1 odst. písm. a) zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu.

Podle současné platné právní úpravy, [§ 108 odst. 1 písm. g) zákona o elektronických komunikacích] „Český telekomunikační úřad rozhoduje ve sporech, stanoví-li tak tento zákon“. V § 129 téhož zákona je stanoveno, že „Úřad rozhoduje spory mezi osobou vykonávající komunikační činnost (§ 7) na straně jedné a účastníkem popřípadě uživatelem na straně druhé, na základě návrhu kterékoliv ze stran sporu, pokud se spor týká povinností uložených tímto zákonem nebo na jeho základě“. V hlavě čtvrté zákona o elektronických komunikacích, která upravuje práva a povinnosti podnikatelů, účastníků, spotřebitelů a koncových uživatelů, je v ustanovení § 64 odst. 1 stanoveno, že „účastník, popřípadě uživatel veřejně dostupné služby elektronických komunikací, je povinen uhradit za poskytnutou službu cenu ve výši platné v době poskytnutí této služby“.

Službou elektronických komunikací se pak rozumí „služba obvykle poskytovaná za úplatu, která spočívá zcela nebo převážně v přenosu signálu po sítích elektronických komunikací, včetně telekomunikačních služeb a přenosových služeb v sítích používaných pro rozhlasové a televizní vysílání a v sítích kabelové televize, s výjimkou služeb, které nabízejí obsah prostřednictvím sítí a služeb elektronických komunikací nebo vykonávají redakční dohled nad obsahem přenášeným sítěmi a poskytovanými službami elektronických komunikací a přenosových služeb“.

Z tohoto vymezení pojmů je zjevné, že pravomoc Českého telekomunikačního úřadu je dána pouze v případě sporů o otázkách souvisejících se samotným poskytováním služeb elektronických komunikací, eventuelně o ujednáních na ně úzce navazujících; ujednání o doplatku za dotovaný telefon přitom takovým ujednáním není.

Zde lze odkázat na např. na usnesení zvláštního senátu ze dne 6. listopadu 2003, čj. Konf 42/2003-8, týkajícím se prakticky shodného smluvního ujednání. V tomto rozhodnutí zvláštní

senát konstatoval, že při pouhém prodeji movité věci nejde o poskytování telekomunikační služby tak, jak byla definována v § 2 odst. 5 zákona o telekomunikacích, nýbrž o běžný soukromoprávní vztah z kupní smlouvy, přičemž rozhodování v této věci zákon Českému telekomunikačnímu úřadu nesvěřuje a je založena obecná pravomoc soudu.

Český telekomunikační úřad tento výklad přenesl do své rozhodovací praxe a domnívá se, že změna právní úpravy, tj. nahrazení zákona č. 151/2000 Sb. zákonem č. 127/2005 Sb., zásadním způsobem nezměnila vymezení pravomocí Českého telekomunikačního úřadu a výše citované rozhodnutí zvláštního senátu je tak stále aktuální i ve vztahu k současné právní úpravě.

Český telekomunikační úřad proto navrhuje, aby zvláštní senát vydal toto

usnesení:

I. Příslušný vydat rozhodnutí ve věci vedené u Okresního soudu v Chomutově pod sp. zn. 17 C 58/2004, o zaplacení rozdílu mezi plnou cenou a zvýhodněnou cenou mobilního telefonu, je soud.

II. Usnesení Okresního soudu v Chomutově ze dne 13. 9. 2006, čj. 17 C 58/2004-29, se v tomto rozsahu zrušuje.

Český telekomunikační úřad

Příloha C: Vzor 3 návrhu na zahájení řízení o kompetenčním sporu podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.
(pozn.: veškerá použitá jména a spisové značky jsou fiktivní)

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb.
v sídle Nejvyššího správního soudu
Moravské náměstí 6
657 40 Brno

V Brně dne 16. ledna 2008

Účastníci řízení:

Strany kompetenčního sporu:

- 1) Krajský soud v Brně, senát 35 C (jako soud v občanském soudním řízení)
(navrhovatel)
- 2) Krajský soud v Brně, senát 30 Ca (jako soud ve správním soudnictví)

Účastníci původního řízení:

žalobce: Cronia, a. s., se sídlem ...
žalovaní: 1) Oldřich Hronek, bytem ...
2) Alena Hronková, bytem ...
3) Krajský úřad Jihomoravského kraje, se sídlem ...

Návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů

Přílohy: spis Krajského soudu v Brně sp. zn. 35 C 15/2007

I.

Navrhovatel ve smyslu § 104c o. s. ř. předkládá spis zdejšího soudu sp. zn. 35 C 15/2007 a podává návrh na rozhodnutí sporu o věcnou příslušnost ve věci žaloby proti rozhodnutí Krajského úřadu Jihomoravského kraje ze dne 25. 4. 2007, čj. ..., kterým bylo potvrzeno rozhodnutí Městského úřadu Břeclav ze dne 14. 12. 2006, čj. ...; tímto rozhodnutím byl zamítnut návrh žalobce na zřízení věcného břemene na část pozemku parc. č. ... (zapsanému na LV č. ...) v katastrálním území Charvátská Nová Ves pro stavbu optického kabelu.

II.

Krajský soud v Brně, u jehož správního úseku žalobce podal žalobu proti shora uvedenému rozhodnutí žalovaného 3), věc předložil civilnímu úseku téhož soudu tím, že po 1. 1. 2007, kdy nabyl účinnosti zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), je k řízení ve věci vyvlastnění příslušný krajský soud, který žalobu projedná v občanském soudním řízení, přičemž poukázal na usnesení zvláštního senátu ze dne 8. 6. 2007, čj. Konf 4/2007-6.

III.

Dle názoru navrhovatele, a to i při znalosti citovaného usnesení zvláštního senátu, a ustanovení § 28 a § 30 zákona o vyvlastnění, v konkrétním případě takto postupovat nelze. K vyvlastnění totiž nedošlo, neboť zatímco ve věci, v níž rozhodoval zvláštní senát, k vyvlastnění skutečně došlo, v předkládaném případě byl návrh na vyvlastnění z formálních důvodů zamítnut a k vyvlastnění tedy nedošlo. Za této situace nelze přenášet celé věcné projednávání a rozhodnutí až do občanského soudního řízení, neboť v případě kladného rozhodnutí, tj. vyvlastnění nemovitosti, by se věci poprvé meritorně zabýval v rozporu s ústavními principy dělby moci až soud v občanském soudním řízení a nikoli správní orgán. Ustanovení § 28 zákona o vyvlastnění je tak zapotřebí vykládat restriktivně, tedy že se vztahuje pouze na věci, kde k vyvlastnění před správním orgánem skutečně došlo; jen tehdy lze věc v občanském soudním řízení opětovně projednat (viz díkce § 244 odst. 1 o. s. ř.).

Dvoukolejnost vytvořená tímto výkladem § 28 zákona o vyvlastnění, kdy věci vyvlastnění se budou řešit v občanském soudním řízení, a věci, v nichž k vyvlastnění nedošlo, v soudním řízení správním, je dle názoru navrhovatele jediným řešením toho, že zákonodárce v rozporu s převažujícím názorem na posuzování expropriačního aktu nově svěřil rozhodování o „věcech vyvlastnění“ soudům v občanském soudním řízení. Jen tak budou respektována ústavní pravidla dělby mezi mocí výkonnou a mocí soudní.

Navrhovatel proto navrhuje, aby zvláštní senát zřízený dle zákona č. 131/2002 Sb. vydal následující

usnesení:

Příslušný vydat rozhodnutí ve věci žaloby proti rozhodnutí Krajského úřadu Jihomoravského kraje ze dne 25. 4. 2007, čj. ..., o zřízení věcného břemene, je soud ve správním soudnictví.

Mgr. Jan Zelený
samosoudce
Krajský soud v Brně